

UN ESTUDI SOBRE LA TRANSICIÓ SECUNDÀRIA – UNIVERSITAT

Autor/s: Joaquín Gairín Sallán (Coord.)

Departament: Pedagogia Aplicada

E-Mail: joaquin.gairin@uab.es

Coautors: Mònica Feixas Condom

José Luís Muñoz Moreno

Cristina Guillamón Ramos

Dolors Quinquer Vilamitjana

RESUM DE L'EXPERIÈNCIA

La present comunicació presenta algunes reflexions i resultats obtinguts fruit de l'estudi de camp realitzat a partir del projecte **La transició secundària universitat i incorporació a la universitat. L'acollida dels estudiants de primer curs (MQD convocatòria 2004, resolució UNI/371/2004 de 19 de gener).**

La finalitat del projecte és:

- Elaborar un pla de transició i incorporació d'estudiants d'educació secundària a la universitat.

La metodologia de treball inclou:

- Anàlisi de les experiències existents a partir de l'anàlisi de la documentació: memòries, webs, articles, informes, entrevistes a responsables i usuaris.
- Avaluació de l'impacte tenint en compte estadístiques, reunions amb responsables d'instituts, estudiants que han escollit o no la UAB per estudiar, observació d'accions prèvies a l'ingrés, sessions de discussió amb professorat de primer curs.
- Confecció del pla: elaborar una guia per aplicar el pla i els instruments que l'acompanyen com ara esquemes de detecció de necessitats, guies per al professorat tutor de primer, etc., validats per teòrics.

Amb tot es van visitar i entrevistar a responsables de 15 centres i facultats de la Universitat Autònoma de Barcelona; al vicerectorat d'estudiants; els caps d'àrea d'afers acadèmics i de promoció i comunicació de la UAB; a dos associacions d'estudiants. També, es va passar un qüestionari a 263 estudiants de primer curs de la UAB.

D'altra banda es va analitzar la promoció i l'acollida que realitzen les universitats catalanes, 30 universitats de l'Estat espanyol i 15 universitats estrangeres.

Finalment, i per tal d'aprofundir en els problemes i possibilitats de la transició, es van estudiar cinc experiències d'interès: el programa d'assessors d'estudiants de la UAB, la retenció dels estudiants universitaris durant el primer curs universitari, el programa Dona de la Universitat Politècnica de Catalunya, el programa Argó de la UAB i el Campus Itaca de la UAB.

ÀMBIT D'APLICACIÓ

Els dos problemes clau de moltes universitats estrangeres són la captació i la retenció d'estudiants. A l'Estat espanyol comença a ser una preocupació la transició secundària – universitat i, al respecte, es promouen accions diverses, sovint anecdòtiques i poc elaborades.

L'estudi analitza les propostes existents, i les fortaleces i debilitats, a la vegada que concreta un pla d'interacció sobre aquest procés de transició.

PARAULES CLAU

Transició – Incorporació – Secundària – Universitat.

DESENVOLUPAMENT

1. Objectius

La finalitat del projecte és *elaborar i experimentar un pla de transició i incorporació d'estudiants d'educació secundària a la universitat*. Els objectius específics que han de permetre assolir aquesta finalitat són:

- Analitzar les experiències de transició secundària – universitat que es porten a terme a la UAB i en d'altres universitats.
- Avaluat l'impacte d'aquestes accions de transició i analitzar els condicionants que influeixen en els resultats a partir d'entrevistes, reunions i observacions.
- Confeccionar un pla de transició i incorporació dels estudiants de secundària a la universitat.

2. Descripció del treball

En el marc de les iniciatives existents, el Grup de Recerca sobre Tutoria Universitària de la UAB ha realitzat un estudi¹ que porta per títol '*Transició secundària – universitat i la incorporació a la universitat. L'acollida dels estudiants de primer curs*'. La seva elaboració parteix de l'anàlisi de la situació actual i de les respostes que s'estan portant a terme des de la UAB i altres universitats, fa una avaluació d'impacte dels programes existents i elabora una proposta de pla de transició i incorporació a la universitat.

En aquesta comunicació presentem un resum de les accions que es porten a terme a la UAB en relació a la transició i l'acollida dels estudiants de secundària i de primer curs i que han quedat recollides en un mapa d'accions institucionals.

---

¹ Corresponent al projecte d'expedient 2004 MQD (Millora de la Qualitat Docent a les Universitats Catalanes) 00076 / convocat per Resolució UNI/371/2004 de 19 de gener de 2004 (DOGC 408, de 1 de març) i subvencionat per Resolució de 8 de juliol de 2004.

III Jornada d'Innovació Docent 2006

Per tal de recollir aquesta informació, ens hem dotat dels següents instruments:

- a) Entrevistes a responsables institucionals.
- b) Qüestionari que recull l'opinió dels estudiants de primer curs universitari.
- c) Finalment, la informació de la UAB s'ha completat amb l'anàlisi d'experiències existents a partir de la revisió de la documentació, memòries, webs, articles i informes.

S'han **entrevistat** un total de 19 responsables institucionals (vicedegans/es d'ordenació acadèmica i d'estudiants, coordinadors/es de titulació, etc.) que venen a representar els diferents centres i facultats de la UAB. L'entrevista portada a terme presenta la següent estructura:

- Qüestions generals al voltant del sentit atorgat a l'orientació i la tutoria, l'existència de plans d'acció tutorial a la facultat i accions específiques per al primer curs, entre d'altres.
- Qüestions informatives sobre les accions de promoció vinculades o no a les generals de la universitat, així com de les accions d'acollida efectuades.
- Valoracions de les accions més rellevants que el centre disposa per a les tutories, les problemàtiques més importants que, referent a la tutoria, es pateixen en el centre i/o facultat, el seguiment i l'avaluació de les accions tutorialis.

El **qüestionari** que recull l'opinió i valoració dels estudiants de primer curs posa l'accent en els següents ítems:

- Dades de caire més personal: facultat, titulació, gènere, edat i via d'accés.
- Dades sobre la participació (sí o no), la valoració (escala de Likert) i observacions en relació a les següents accions.
  - o Jornades de Portes Obertes
  - o Visites de la UAB als Instituts
  - o Dia de la Família i altres visites al Campus
  - o "Saló de l'Ensenyament"
  - o Plana web UAB
  - o Sessions individualitzades
  - o Fulls informatius
  - o Tutories amb les famílies
  - o Xerrades i sessions informatives (IES, Ajuntaments,...)
  - o Jornades de Rebuda
  - o Jornades d'Acollida
  - o Jornades d'Orientació
  - o Estudiants – Assessors
  - o Tutoria individual
  - o Assignatures propedèutiques
  - o Altres
- Preguntes obertes que requerien a l'estudiant informació sobre:
  - o Les accions de tutoria i transició de major utilitat a l'estudiant.
  - o Les accions que ajuden a prendre la decisió d'estudiar a la UAB.
  - o Els canvis trobats a la universitat respecte de la secundària.
  - o La utilitat dels suports que ofereix la UAB.
  - o Les dificultats trobades en l'estudi.
  - o Els suports i ajudes que es desitjarien tenir per superar les dificultats i que ara no es tenen.
  - o Altres idees que puguin millorar aquest procés de transició i l'acollida al 1r curs.

Les **experiències** analitzades s'han centrat en tres temes:

- Un programa específic a la UAB: el programa d'estudiants – assessors.

III Jornada d'Innovació Docent 2006

- Un programa específic de promoció i incorporació de dones als estudis tècnics universitaris: el programa dona de la UPC.
- Experiències de retenció d'estudiants durant el 1r any universitari.

3. Resultats

3.1. La situació a la Universitat Autònoma de Barcelona

En primer lloc, el mapa de les actuacions institucionals que es porten a terme a la UAB diferencia les accions adreçades a reforçar la connexió entre l'etapa de secundària i la universitat, les accions de captació i informació i les accions que tenen a veure amb l'acollida d'estudiants, un cop matriculats. En aquestes accions institucionals hi participen tots els centres i facultats de la UAB (quadre 1).

Adreçades a estudiants de secundària i a reforçar els vincles secundària - universitat	Adreçades a la captació i informació	Adreçades a l'acollida d'estudiants a la UAB
<ul style="list-style-type: none"> • Campus Itaca • Programa Argó • Visites als IES • Ajuntaments, Consells Comarcals i Diputacions 	<ul style="list-style-type: none"> • Jornades de Portes Obertes • Visites al Campus • Dia de la Família • Saló de l'Ensenyament i fires • La UAB et visita • El BUS de la UAB • Web futurs estudiants • Vídeos promocionals 	<ul style="list-style-type: none"> • Jornada d'acollida i benvinguda • Cursos de preparació • Web de los estudiantes • La Xarxa • Unitat d'Assessorament Psicopedagògic • Programa d'Assessors

D'altra banda hi ha centres i facultats que organitzen altres accions de promoció i acollida complementàries a les ja apuntades anteriorment (quadre 2).

Centres	Accions de promoció	Accions d'acollida
CC. de la Salut	Programa publicitari de titulacions i plans d'estudi. Atenció a famílies i tutories amb elles.	Assignatures propedèutiques. Plans d'acollida específics (Psicologia). Qüestionari estudiants 1r curs per a conèixer perfil i tutories personalitzades (Veterinària).
CC. Experimentals	Dissabtes de la física. Fira de la física. Setmana de les ciències. Trobades quinzenals secundària – UAB (Matemàtiques). Olimpíada matemàtica internacional.	
CC. Humanes	Jornades per a les famílies. CD promocional facultat. El camí de les lletres.	Projecte innovació estudiants 1r (Geografia) / Setmana d'acollida / Conèixer les assignatures / Orientació a partir de proves de diagnòstic / Tutoria automatrícula i alumnat de 1r.
	El camí de les lletres.	Jornades d'orientació / Assignatures propedèutiques /

III Jornada d'Innovació Docent 2006

CC. Socials	Simulacions de judicis. Atenció individualitzada a famílies (Turisme). Sessions individualitzades. Aula oberta, presentacions de llibres obertes i programa de ràdio setmanal (Sabadell).	Setmana intrasemestral / Qüestionari alumnat de 1r: conèixer perfil / Dijous de reforç (Econòmiques) / Jornades de titulació / Tutors a tots els magisteris / Curs d'introducció al Dret / Programa de millora de l'aprenentatge dels estudiants de 1r (Relacions Laborals) / Xerrades per part d'altres estudiants / Pla de tutories (Empresarials Sabadell) / Proves de nivell d'idiomes (Turisme).
Enginyeries	Programa fer-se enginyers. EUSS Activa. Cicles d'orientació.	Cursos propedèutics. Setmana d'acollida.

Quadre 2: Accions específiques de titulacions, centres i facultats de la UAB

Després, complementant aquesta informació, hi ha responsables institucionals que presenten plans de tutories o similars sobre el tipus d'orientació específic i tutoria en el seu centre. És el cas de facultats i estudis de: ciències de la comunicació, dret, relacions laborals, ciències del treball, veterinària, psicologia, turisme i direcció hotelera, empresarials (Sabadell) i l'escola universitària Salesians de Sarrià.

En segon lloc, pel que fa a problemàtiques que els centres i facultats consideren que s'haurien d'abordar des de la tutoria i que no es fa en l'actualitat o es fa de manera poc satisfactòria, les podríem agrupar, principalment, en tres grans blocs:

- *Tutoria*: problemes derivats de la situació laboral del professorat associat i semestralitzat, de l'organització de la tutoria integrada, del funcionament equitatiu de les tutories, de la poca incidència de la tutoria en el 1r curs i de manca de professors/es tutors, donat que no tots els professors/es són tutors.
- *Docència – estudi*: problemes derivats de l'absentisme, de la massificació de l'alumnat a les aules, de l'abandonament dels estudis per part d'alumnat amb baix rendiment acadèmic, i altres derivats de visions limitades sobre la pròpia professió.
- *Recursos*: problemes que sorgeixen per la manca de recursos econòmics per a elaborar un pla d'acollida, publicacions, etc., i problemes de recursos humans per a disposar d'un nombre major d'alumnat assessor.

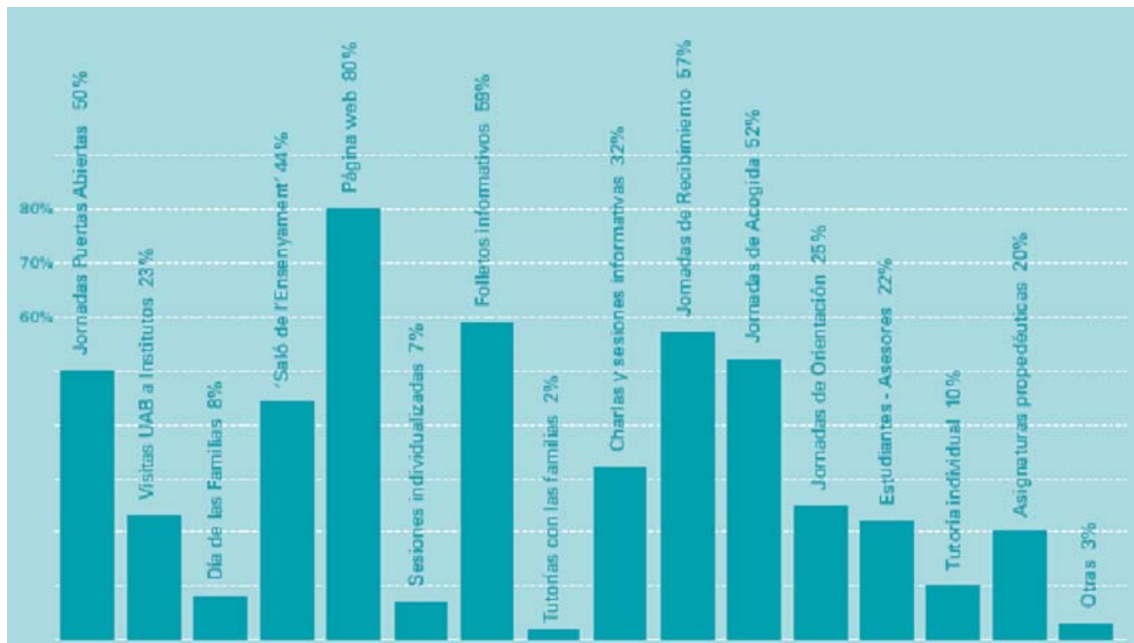
En tercer lloc, pel que fa a la participació i la satisfacció dels estudiants de 1r curs universitari respecte les accions de promoció, acollida i transició, podem destacar alguns resultats significatius d'una mostra de 263 estudiants² de diferents facultats i titulacions de la UAB³, dels que la majoria de nois i noies⁴ tenen 18 anys.

En quant a les diferents accions contemplades en el qüestionari, veiem a continuació la participació de l'alumnat en les mateixes (gràfic 1), així com la valoració que els mateixos atorguen a cadascuna d'elles (gràfic 2):

² 226 estudiants (dels 263 de la mostra) van accedir a la UAB a través del Batxillerat i de les seves diferents modalitats.

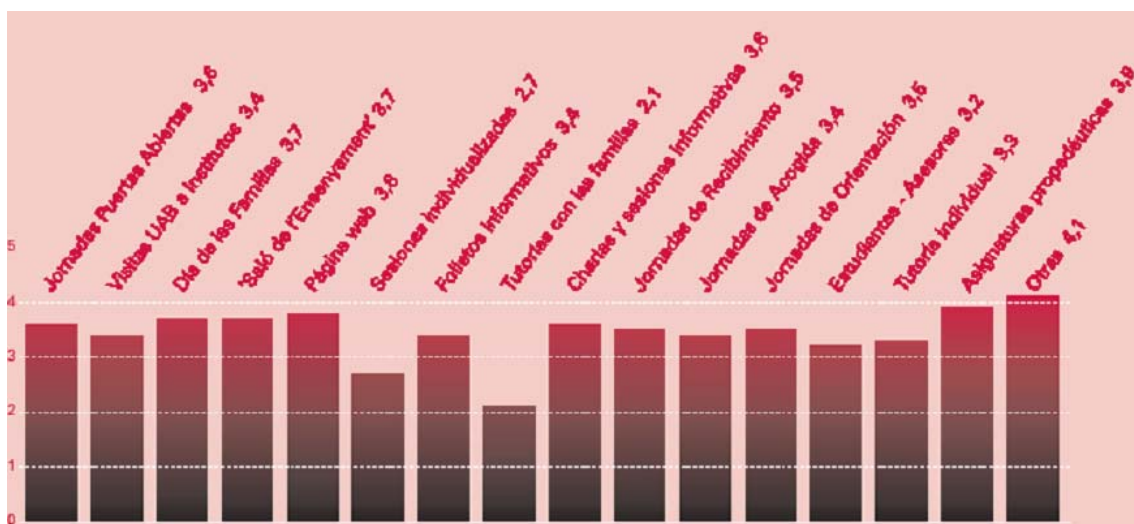
³ Distribució dels estudiants de la mostra segons titulació: magisteri llengües estrangeres (13%), medicina (14%), econòmiques (19%), història (8%), enginyeria informàtica (19%) i psicologia (27%).

⁴ Distribució dels estudiants de la mostra segons el gènere: noies (60%) i nois (40%).

Gràfic 1: Estudiants participants a les diferents accions (N = 263)

Aquest gràfic ens mostra com les activitats en les que menys es va participar van ser aquelles referides a l'àmbit familiar (dia de la família i visites al campus, tutories amb les famílies), i a l'àmbit individual (tutoria individualitzada i sessions individualitzades). Mentre que les que van tenir major èxit van ser les corresponents als recursos (plana web i fulls informatius) i a l'acollida (jornada de rebuda i jornada d'acollida).

Gràfic 2: Valoracions (1-5) que atorguen els estudiants a les diferents accions (N = 263)

Des del punt de vista de les valoracions, les accions millor valorades van ser les assignatures propedèutiques (3,9) i la plana web de la UAB (3,8) com a font de recursos que va ajudar a obtenir la informació necessària per facilitar el procés de transició. Mentre que les accions que menys informació i ajuda oferien foren les tutories amb les famílies (2,1) i les sessions individualitzades (2,7).

Pel que fa a les preguntes de tipus obert, alguns dels comentaris realitzats pels estudiants de la mostra van ser les següents:

- Les accions que més van ajudar en el 1r curs universitari van ser: els plans d'acollida, els serveis de biblioteca, les assignatures propedèutiques, la tutoria individualitzada, la docència tutoritzada, les beques i ajudes.
- Les principals dificultats amb les que es van trobar els estudiants de primer foren bàsicament de tipus acadèmic: la manca de temps per a realitzar treballs i estudiar, el desconeixement de l'avaluació i de les seves exigències, la manca d'avaluació continuada, l'excés de material, la gran quantitat de temari en el contingut, la manca de tècniques d'estudi, la manca de concentració i motivació, la manca de suport sòlid per a l'estudi, l'aprenentatge autònom i el fet de compaginar estudis i feina.
- Els recursos que desitjarien durant aquest primer curs són: una avaluació més diversificada, una millor organització del temps, materials de suport a l'estudi, utilització del campus virtual, ajuda en tècniques d'estudi i recerca d'informació, atenció personalitzada, tutoria personalitzada, millora del transport públic i les connexions a la UAB.
- Finalment, algunes aportacions lliures a destacar van ser: la necessitat de més informació sobre el funcionament de la universitat, realitzar més visites a la universitat, rebre més xerrades d'orientació als IES, disposar d'assignatures propedèutiques, rebre més classes de reforç, fer tallers previs al curs universitari, percebre més ajudes en els plans d'acollida, donar continuïtat a les sessions d'acollida i rebuda al llarg de tot el curs, augmentar progressivament el nivell d'exigència dels estudis, rebre una atenció més personalitzada per part del professorat, realitzar pràctiques d'exàmens i una avaluació continuada, fer tutories individualitzades (en petit grup i acadèmiques), adaptar l'ensenyament als ritmes d'aprenentatge i disposar de més estudiants – assessors.

3.2. Programes significatius

Finalment, la informació rebuda a partir dels qüestionaris i les entrevistes, es va complementar amb l'anàlisi d'algunes experiències significatives i d'èxit pedagògic. En destaquem tres: el *programa d'assessors d'estudiants* de la UAB, el *programa dona* de la UPC i els *programes de retenció d'estudiants* de 1r curs.

- *Programa d'Assessors d'Estudiants de la UAB (PAE):*

El PAE pretén crear un espai transversal de coneixement i debat entre els estudiants dels diferents cursos d'una mateixa titulació, mitjançant l'assessorament i l'intercanvi d'experiències i expectatives.

Els i les estudiants que participen al programa reben 3 crèdits de lliure elecció com a contrapartida per ajudar als estudiants de nou ingrés. La tasca dels assessores s'avalua per part dels coordinadors del programa i la Unitat d'Assessorament Psicopedagògic de la UAB a través de fòrums telemàtics, la participació en reunions, una memòria final i tasques puntuals.

Els blocs temàtics de formació que es treballen fan referència a la informació se serveis, formació pedagògica, participació d'estudiants, visites pel campus, activitats de dinamització i tancament de curs.

III Jornada d'Innovació Docent 2006

El programa funciona, des de fa 4 anys, per acord dels centres i facultats amb els coordinadors, per tant no s'ofereix a totes les facultats. Es considera ideal que hi hagi uns 10 assessors per titulació, de tal manera que es preveu per al curs vinent un total de 170 assessors d'estudiants de 1r curs.

Per ser estudiant assessor cal passar una entrevista en la qual es valora la motivació per participar al programa, el coneixement de la facultat en la que s'estudia i tenir contacte diari amb la universitat.

És tasca dels assessors ajudar als estudiants de 1r a resoldre dubtes que pugin tenir sobre qüestions acadèmiques o de titulació durant el curs. Per això, cal tenir coneixement de qüestions acadèmiques i formals, però també capacitat d'empatia i ganes d'ensenyar als nou alumnat la millor manera d'aprofitar i gaudir de la universitat.

- *Programa Dona de la Universitat Politècnica de Catalunya (PD):*

El PD té com a objectius principals: aconseguir que les alumnes de secundària coneguin els estudis tecnològics; augmentar el nombre de dones que estudien a la universitat; sensibilitzar a les estudiants de la UPC del seu paper al mercat de treball; aconseguir la igualtat d'oportunitats en el moment de triar el futur acadèmic i professional; conèixer i participar en experiències que puguin aportar nous coneixements (en el context local, nacional o europeu).

El PD realitza accions diverses per a assolir aquests objectius. D'una banda s'organitzen visites als centres de secundària (4rt d'ESO i 1r de Batxillerat científic), en coordinació amb els ajuntaments. D'altra banda, també es realitzen visites al campus de la UPC per a noies que cursen la secundària.

L'estiu del PD, que es porta a terme durant 3 dies del mes de juny, té com a finalitats bàsiques el foment del coneixement de l'entorn universitari i l'establiment d'un diàleg amb les participants per a recollir les impressions que tenen sobre les carreres existents.

El PD disposa de becàries que recolzen les accions que es porten a terme als IES. Quan finalitzen les beques, el programa fa un seguiment de les antigues becàries que col·laboren amb altres projectes (europeus, xerrades a estudiants d'ESO i taules de debat on expliquen les pròpies experiències d'inserció laboral, etc.).

Finalment, destaquem que el PD participa en jornades, seminaris, taules rodones, publicacions a revistes, i forma part de projectes d'abast nacional i europeu.

- *Programes de retenció dels i les estudiants de 1r curs:*

Comencen a ser nombroses les experiències sobre disminució de l'abandonament i millora de la retenció dels estudiants de 1r curs en els estudis universitaris. Malgrat això, no és gens fàcil obtenir resultats precisos sobre la retenció d'estudiants donat que la definició del significat de retenció varia segons la font de referència. Segons el contracte programa que té signat la UAB amb el Departament d'Universitats de la Generalitat de Catalunya, l'abandonament d'estudiants es realitza quan l'alumne matriculat en una titulació no torna a formalitzar la matrícula durant dos anys consecutius. En general, podem tenir en compte que la no-continuació després del 1r any pot ser un indicador d'abandonament.

Les experiències de retenció a la Glasgow Caledonian University o al Southampton Institute d'Anglaterra (quadre 3), per exemple, mostren que gran part de les estratègies

centrades en la lluita contra l'abandonament dels estudis passa per la introducció de sistemes de tutoria personalitzada i plans de desenvolupament personal (PDP⁵).

Glasgow Caledonian University	Southampton Institute
<ul style="list-style-type: none"> - PDP com a part d'un enfocament docent integrat centrat en l'estudiant. - S'optimitza la retenció a través d'un sistema de suport a l'estudiant, 'la triple C': cura, control i consistència. - Tutor actiu al 1r any coordina les activitats en el marc dels PDP. - Suport addicional a través d'un programa d'inducció que pretén el coneixement entre estudiants i professors per ajudar a 'trencar el gel' o mitjançant projectes de grup.	<ul style="list-style-type: none"> - Realitza un programa d'inducció per a estudiant de 1r curs que inicien el procés de PDP. - Es cerca que l'estudiant sigui responsable del seu propi aprenentatge i es facilita el suport addicional necessari. - Sessions d'inducció: tècniques d'aprenentatge, estils d'aprenentatge, creació d'equips, redacció d'informes i avaluacions de la informació. - Punt fort del projecte: augment del coneixement per part dels estudiants d'on anar a buscar ajuda, consell i informació.

Quadre 3: retenció i abandonament d'estudiants

A la UAB, la titulació de matemàtiques ha tingut un índex important d'abandonament d'estudis al primer curs. Per tal de millorar l'índex de retenció dels estudiants, ha establert una aula de matemàtiques que consisteix en una sala d'ordinadors a disposició dels estudiants on hi troben material d'autoaprenentatge i poden realitzar exercicis de matemàtiques al seu propi ritme, amb la supervisió del professorat de la titulació i professorat ajudant. Aquest sistema de suport real-virtual inclou la correcció d'exercicis on-line, així com la possibilitat de lliurar algunes proves d'examen al professorat respectiu per a que siguin comptabilitzades en l'avaluació final.

4. Conclusions

A partir dels resultats obtinguts, de l'anàlisi realitzat d'experiències significatives i d'altres experiències en universitats estrangeres, podem extreure algunes de les següents conclusions:

- Les accions **informatives** durant el procés de transició secundària – universitat (Saló de l'Ensenyament, fulls informatius, web, visites al campus amb l'IES, jornada de portes obertes i xerrades informatives) són de gran utilitat per als estudiants perquè els serveixen per tenir una millor idea de la UAB. En molts casos, dites accions van ajudar a prendre la decisió de cursar els estudis a l'Autònoma.
- Les accions d'**acollida** millor valorades pels estudiants durant el 1r curs han estat les jornades d'acollida, rebuda i orientació, així com les assignatures

⁵ Els PDP són d'obligat compliment per part de totes les titulacions i estudiants de les universitats angleses a 5 anys vista, des del curs 2004-2005.

propedèutiques i tutories. En aquestes s'han presentat els **serveis i programes** de la UAB (informàtica, biblioteques), facilitant-ne el millor coneixement.

- Els principals canvis, respecte a la secundària, als que han de fer front els estudiants durant el 1r curs universitari tenen relació amb l'exigència dels estudis, el treball autònom de l'estudiant, la relació amb el professorat i el tipus d'avaluació que es desenvolupa.
- Les majors dificultats amb que es troben tenen a veure amb la poca capacitat de gestió personal del temps, la saturació de continguts en els plans d'estudi, la manca de tècniques d'estudi i d'habilitats per a aprendre autònomament i, per últim, les vinculades als sistemes d'avaluació.
- Els i les estudiants creuen que es podrien superar aquestes dificultats si se'ls oferís major informació i orientació acadèmica, més assignatures propedèutiques, si el professorat oferís major atenció individualitzada a través de les tutories, si augmentés el nombre d'estudiants assessors i si predominessin sistemes d'avaluació continua.

Es pot convenir, per tant, dient que l'aposta de les universitats per millorar l'acollida, rebuda i orientació dels estudiants de primer és seriosa i està contribuint a la millora de la transició entre els estudis de secundària i els universitaris. Si bé les accions de captació dels estudiants de secundària tenen uns resultats satisfactoris per als seus destinataris, no és tan elevat l'èxit respecte les accions d'acompanyament acadèmic al llarg del 1r curs. Aquí la universitat ha de procurar nous mecanismes de suport i recolzament per ajudar els estudiants a superar les dificultats d'ordre acadèmic per tal de garantir que els que arriben a la universitat no abandonin els estudis i es mantinguin i finalitzin la carrera amb èxit.

Un Pla de Transició i Incorporació a la universitat ha de servir, precisament tant per identificar, compartir, avaluar i integrar en un marc comú diverses accions i iniciatives orientades a la millora de la transició; com per generar i prioritzar accions pertinents en funció de les necessitats i prioritats estratègiques que s'estableixin en el sí de cada tipologia d'estudi. Creiem que el repte actual i el dels propers anys està així en promoure accions de captació i retenció d'estudiants vinculades a processos efectius de tutoria i orientació.

5. Bibliografia

- Gairín, J. et al. (2004). "*La tutoría académica en el escenario europeo de educación superior*". **Revista interuniversitaria de formación del profesorado**. v. 18 (1), pp66-77.
- Gairín, J.; Feixas, M.; Franch, J.; Guillamón, C. i Quinquer, D. (2004). "*Elementos para la elaboración de planes de tutoría en la universidad*" en **Revista de educación contextos educativos**. Servicio de publicaciones de la Universidad de la Rioja, Logroño. vol. 6-7. pp. 21-42.
- Gairín, J. (coord.); Feixas, M.; Franch, J.; Guillamón, C. i Quinquer, D. (2004). "*Una propuesta de acciones tutoriales para la UAB*" en III Symposium iberoamericano de docencia universitaria y pedagogía universitaria: **Hacia un espacio de aprendizaje compartido**. Universidad de Deusto, Bilbao. 21-24 enero 2004.
- Programa d'assessors d'estudiants (2005): **Memòria del curs 2004-2005**. Universitat Autònoma de Barcelona.

III Jornada d'Innovació Docent 2006

Programa d'assessors d'estudiants (2006): **Enrotlla't**. Proposta del curs 2005-2006. Universitat Autònoma de Barcelona.

Programa Dona de la UPC (2004): **Memòria del programa dona de la UPC**. curs 2003-2004. Universitat Politècnica de Catalunya.

Quinquer, D. i Sala, C. (2002). **L'atenció tutorial a l'autònoma: situacions i propostes**. Bellaterra: Publicacions de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Vivas, J. (2005): *El abandono de estudiantes universitarios: analisis y reflexiones sobre la experiencia de la Universidad Autónoma de Barcelona*. Encuentro internacional: **Deserción estudiantil en educación superior**. Colombia. 17-18 mayo 2005.